

ПРИЛОЖЕНИЕ №1 КЪМ ПРАВИЛНИКА ЗА УСТРОЙСТВОТО И ДЕЙНОСТТА НА ДГ №17 „ИГЛИКА“

МОДЕЛ ЗА РАБОТА СЪС СЕМЕЙСТВОТА И ДЕЦАТА В ПЕРИОДА НА АДАПТАЦИЯ ОТ СЕМЕЙНАТА СРЕДА КЪМ ДЕТСКА ЯСЛА И ДЕТСКА ГРАДИНА

ПРАВНА РАМКА

Настоящият Модел за работа със семействата и децата в периода на адаптация от семейната среда към детска ясла и детска градина е разработен съгласно изискванията на чл.39, ал.2 и ал.3 от Наредба №5/2016 г. за предучилищното образование.

Този документ има за цел да опише процеса на преход на детето от естествената семейна среда в към детска ясла или детска градина, както и взаимодействието между детска ясла/детска градина и семейство.

За успешната адаптация в детска ясла/детска градина се предлагат два модела:

1. Адаптация с присъствието на родител
2. Стандартна адаптация

Родителите сами избират модела на адаптация познавайки собственото си дете и начина му на реакция

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Моделът е насочен към родителите/семейството.

Той има за цел да подкрепя родителите в грижата за детето, така че те да развият увереност, познания и умения да разпознават нуждите му и да адаптират условията на отглеждане, за да подкрепят неговото цялостно развитие в първите години от живота му.

Какво е преход на адаптация от семейната среда към детска ясла/ детска градина?

Това е процес на подготовка на детето и семейството, който включва избор на подходяща детска ясла или градина и записване на детето, адаптация в новата среда и подготовка на екипа за работа с детето.

Преходът към детско заведение е специфичен момент за детето и неговото семейство, който трябва да бъде подкрепен. Това е важен момент и за екипа на детската ясла или градина, когато трябва да поемат грижата за дете/ или дете със специални нужди или затруднения в развитието.

Добрата подготовка преди постъпването и подкрепата в хода на адаптацията в голяма степен допринасят за успешното приобщаване на детето. Когато преходът и адаптацията се случат плавно, екипът в детската градина ще могат да работят по-лесно с детето, ще разполагат с по-голям набор от стратегии за справяне в различни ситуации, ще има по-добро взаимодействие в групата и по-добра връзка на доверие със семейството.

II. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ПЕРИОДА НА ПРЕХОД И АДАПТАЦИЯ

РОЛИ И ЦЕЛИ В ПЕРИОДА НА ПРЕХОД И АДАПТАЦИЯ

Екип на детската ясла или градина	Семейство
<ul style="list-style-type: none"> Посреща детето, може да се изисква адаптиране към средата, допълнителна подготовка и настройване, организация на процеса по допълнителна подкрепа и др. Подкрепя семейството да развие връзка с новия екип в ДГ/ДЯ. <p>Основна цел: да познава добре детето и неговите нужди и да планира работата с него по време на неговия престой в групата. Да изгради добра връзка със семейството и услугите за подкрепа</p>	<ul style="list-style-type: none"> Предава информация на екипа на яслата или детската градина за детето: за неговите умения, силни страни и специални нужди. Подкрепя екипа на яслата или градината в процеса на адаптация на детето и при необходимост при оценка на индивидуалните потребности и/или индивидуалния план за подкрепа. <p>Основна цел: Подкрепа на екипа от ДЯ/ДГ, който поема работата с детето.</p>

Какви са ползите от съвместната работа на екипа на детската градина и семейството в процеса на преход и адаптация?

- Детето ще премине плавно към нов вид услуга, където неговите потребности ще могат да бъдат посрещнати по най-добър начин.
- Детската ясла или градина ще получи информация за етапа на развитие на детето, неговите потребности и работещи стратегии за подкрепа на детето преди да го опознае и това спестява време и усилия в процеса на адаптация.
- Детската ясла или градина получава подкрепа за това как да подготви и адаптира средата за потребностите на детето още преди то да започне да посещава групата. Това помага на целият процес на работа в групата с всички деца по време на игрови дейности и педагогически ситуации.
- Екипът на детската ясла или детската градина може да получи общи или специфични насоки за работа с конкретното дете, както и ресурси за надграждане на техния професионален опит като седмични стратегии или техники за работа, материали, обучения и др. Това улеснява техния подход и работата им както с детето, така и с групата като цяло. Помага им да адаптират подхода на обучение според нуждите на всички деца.
- Екипът на детската градина получава от семейството споделен опит и професионална подкрепа в хода на адаптация на детето, която улеснява неговото опознаване и планирането на индивидуалната подкрепа.
- Семейството получава подкрепа към преминаване на детето в системата на предучилищното образование или в детска ясла. Това помага семейството да изгради доверие в учителите и екипа на детското заведение и да партнира в тяхната роля в живота на детето.
- Взаимодействието в процеса на адаптация на детето подобрява връзката между детето и семейството и поставя началото на партньорство и споделена грижа, на споделена отговорност и съпричастност в процеса на работа.

III. СЪПКИ В ПЕРИОДА НА ПРЕХОД И АДАПТАЦИЯ

СТЪПКА 1: СРЕЩА ЗА ЗАПОЗНАВАНЕ И ПЛАНИРАНЕ

Срещата се провежда на място в детската ясла или градина. На срещата присъстват: учител, медицинска сестра от групата на детето/поне един от учителите в групата на детето и семейството. Целта е да се представи информация в детската градина/ясла представи за детето и семейството, която включва: етапът на развитие на детето и неговите потребности свързани с адаптиране на средата, неговите силни страни и умения, интереси и др. и да се дискутират въпроси по приемането и адаптацията на детето, както и елементите от неговия план за адаптация.

СТЪПКА 2: ПЛАН ЗА АДАПТАЦИЯ

След провеждането на срещата за запознаване и планиране се подготвя **план за адаптацията на детето** в детското заведение, който включва:

- адаптирането на средата (ако е необходимо) и срока за това;
- постъпването на детето в детското заведение – времетраенето и продължителността на посещенията в началото и присъствие на семейството на място;
- роля и задачи на детската градина или всички ангажирани страни в детското заведение в процеса на адаптация, вкл. от гледна точка на семейството;
- роля и задачи на екипа в ДГ/ДЯ при адаптацията на детето – напр. планиране на престоя му в детската ясла/градина и др., адаптация на детето – напр. при оценката на детето или изготвянето на индивидуалния план съгласно Наредбата за приобщаващо образование¹, работни срещи, посещения за подкрепа на екипа и др.);
- роля и задачи на семейството, и включване на семейството в периода на адаптация;
- планиране на допълнителна подготовка на екипа на детското заведение, ако има такава необходимост – напр. провеждането на обучение или друга подкрепа на екипа, свързани с конкретните нужди на детето;
- начин на провеждане на работните срещи на екипа и тяхната честота.

Планът е работен документ, който може да бъде променян при необходимост в хода на работа. Планът се изготвя от специалисти от детската градина и родителите се запознават с него при постъпване на детето в детска ясла/детска градина.

План за адаптация е представен в Приложение „А“ и Приложение „Б“.

ПЛАН ЗА ПРЕХОД И АДАПТАЦИЯ ОТ СЕМЕЙСТВО КЪМ ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Приложение А

ЦЕЛ	Дейности/ стратегии	Кой работ и по тази цел	Критери и за успех	Постигнат и резултати / дата на постижен ие на резултата
<p>1 Осигуряване на цялостно развитие на детската личност (физическо, емоционално, социално, когнитивно и речево) чрез прилагане на ефективни мерки за осигуряване на плавен преход на детето от семейната среда към детската градина и чрез овладяване и усъвършенстване на взаимодействието на учителите с представителите на семейната общност в детската градина.</p>	<p>- Представяне на детската градина; - Представяне на персонала в детската градина;</p>	<p>Директор Учител и Мед.сестри</p>	<p>Индивидуални разговори с родителите относно особеностите на всяко дете.</p>	<p>Действащ модел за взаимодействие между детска ясла и семейната общност в детската ясла.</p> <p>м.октомври</p>
<p>2. Изработване и прилагане на ефективни мерки за осигуряване на плавен преход на детето от семейна среда към детската градина.</p>	<p>- Запознаване с правилниците в детската градина и правилата за ежедневен контрол и филтър за здравословното състояние на децата; - Разяснения, относно приема на децата;</p>	<p>Директор Мед.сестри учител и Родители</p>	<p>Ежедневна информация на родителя за постиженията на детето; за здравословното и психическото състояние.</p>	<p>Изградена семейна общност в рамките на ДГ, гарантираща подкрепяща, приемна, безопасна среда и съпричастност към ДГ.</p>

<p>3. Изграждане на семейка общност в рамките на детската градина.</p> <p>Изграждане на подкрепяща,приемна,безопасна,мултикултурна,интерактивна среда.</p>	<p>Съвместни мероприятия с родителите,водещи до изграждане на семейна общност в рамките на детската градина,които да гарантират подкрепяща,приемна,безопасна,мултикултурна и интерактивна среда/тренинги,лекции,работилници, развлечения, подкрепяща литература,практикуми и др./</p>	<p>Директор</p> <p>Учител и по групи</p>	<p>Работа по годишния план на детската градина за съвместна работа с родителите.</p>	<p>Гарантирана е безопасна, мултикултурна и интерактивна среда и съпричастност към детската градина.</p>
<p>4.Споделяне на опит в рамките на детската градина в това число и със семейната общност.</p>	<p>Индивидуални срещи и консултации с родителите-особености на всяко дете, навици, желания.Общи проекти .</p>	<p>Учител и Родители</p>	<p>Участия на родителите в открити ситуации и спортни празници в детската градина.</p>	<p>целогодишно</p>

ПЛАН ЗА ПРЕХОД И АДАПТАЦИЯ ОТ СЕМЕЙСТВО КЪМ ДЕТСКА ЯСЛА

Приложение №Б

ЦЕЛ	Дейности/ стратегии	Кой работи по тази цел	Критерии за успех	Постигнати резултати/ дата на постижение на резултата
1.Изграждане на подкрепяща, приемна, безопасна, интерактивна среда.	- Представяне на детската ясла; - Представяне на персонала в детската ясла;	Директор Мед. сестри Педагог	Индивидуални разговори с родителите относно особеностите на всяко дете.	Действащ модел за взаимодействие между детска ясла и семейната общност в детската ясла. м. септември
2. Изработване и прилагане на ефективни мерки за осигуряване на плавен преход на детето от семейна среда към детска ясла.	- Запознаване с правилниците в детската ясла и правилата за ежедневен контрол и филтър за здравословното състояние на децата; - Разяснения, относно приема на децата;	Директор Мед. сестри Педагог Родители	Ежедневна информация на родителя за постиженията на детето; за здравословното и психично състояние.	Изградена семейна общност в рамките на ДГ, гарантираща подкрепяща, приемна, безопасна среда и съпричастност към ДГ.
3.Споделяне на опит в рамките на детската ясла в това число и със семейната общност.	- Индивидуални срещи и консултации с родителите - особености на всяко дете, навици, желания.	Мед. сестри Педагог Родители	Съвместни мероприятия с родителите, празници и развлечения, изложби, състезания и други.	целогодишно
4.Изграждане на семейна общност в рамките на детската градина. Изграждане на безопасна и мултикултурна, интерактивна среда.	Съвместни мероприятия с родителите	Мед. сестри Педагог Родители	Работа по годишния план на детската градина за съвместна работа с родителите.	целогодишно

СТЪПКА 3: СЪВМЕСТНА РАБОТА В ПРОЦЕСА НА АДАПТАЦИЯ

Съвместната работа, между екипа на детското заведение и семейството се изразява в обмен на информация по различни канали – през лични срещи, по телефон или имейл.

Как се взаимодейства на ниво ясла

Задачата на екипа е да подкрепя детето при неговата адаптация в детската ясла и да подкрепя семейството.

Екип на детската ясла	Семейство
<ul style="list-style-type: none"> • Адаптира средата – подготвя средата според потребностите на детето, с цел улесняване на адаптацията. • Препоръчва на семейството как да улеснява процеса на адаптация. • Предоставя възможност за провеждане на индивидуална и груповата работа с детето и участва в нея при престоя на детето в яслата (за определено време според нуждите) • Екипа на детската ясла задължително осигурява краткосрочно присъствие на родителите в детската ясла. Продължителността на присъствието на родителите, както и дейностите, в които могат да участват, се определят предварително на индивидуални срещи между медицинските сестри и родителите. • Включва консултиране на семейството в периода на адаптация на детето	<ul style="list-style-type: none"> • Подкрепя процеса на адаптация, като дава препоръки или пряко участва в адаптирането на детето според необходимостта. • Провежда работа с екипа на детската ясла, съгласно индивидуалните нужди на детето • Подкрепя медицинските сестри и екипа на яслата в процеса на адаптация на детето

Срок на работа: според конкретните нужди на детето.

Екипът на детската ясла продължава работа със семейството до пълната адаптация на детето, но не повече от два месеца.

Как се взаимодейства на ниво детска градина

Задачата на екипа е да подкрепя детето при неговата адаптация в детската градина и да подкрепя семейството.

Екип на детската градина	Семейство
<ul style="list-style-type: none"> • Адаптира средата – подготвя средата според потребностите на детето, с цел улесняване на адаптацията. • Препоръчва на семейството как да улеснява процеса на адаптация. • Предоставя възможност за провеждане на индивидуална и груповата работа с детето и участва в	<ul style="list-style-type: none"> • Подкрепя процеса на адаптация, като дава препоръки или пряко участва в адаптирането на детето според необходимостта. • Провежда работа с екипа на детската градина, съгласно индивидуалните нужди на детето • Подкрепя учителите и екипа на групата в процеса на адаптация на детето

нея при престоя на детето в детската градина (за определено време според нуждите)

- Екипа на детската градина задължително осигурява краткосрочно присъствие на родителите в детската градина. Продължителността на присъствието на родителите, както и дейностите, в които могат да участват, се определят предварително на индивидуални срещи, между учители и родители.
- Включва консултиране на семейството в периода на адаптация на детето.

Срок на работа: според конкретните нужди на детето. Екипът на детската ясла продължава работа със семейството до пълната адаптация на детето, но не повече от два месеца.

СТЪПКА 4: МОДЕЛ НА АДАПТАЦИЯ С ПРИСЪСТВИЕТО НА РОДИТЕЛ

1.Какво е адаптация с родител?

- Ще имате право да влезете в помещението на групата и да придружавате детето през първите дни от постъпването му в яслата за **1 час /с актуална здравна книжка за родителя и предварително одобрени документи за детето от медицинската сестра в детското заведение/**
- Целта е да се избегне силния стрес и усещането за изоставяне, които повечето деца преживяват, когато бъдат оставени сами в непозната среда и с непознати хора.
- Всеки, който желае да участва в адаптацията с присъствие на родител, **ще има възможност да заяви предварително на място в детската градина.**

2.Какво се изисква от Вас ?

- Да отделите по 1 час на ден, който да прекарвате заедно с детето в детската градина през първите 4-5 дни.
- Да прочетете инструкциите за родители, които ще Ви информират за Вашата роля в процеса и да попълните кратък въпросник.

Време за адаптация с родител:

- Умерено привързаните деца се адаптират успешно за 6 дни.
- Силно привързаните имат нужда от повече време – между 6 дни и 2 седмици.

ИНСТРУКЦИЯ ЗА РОДИТЕЛ

От 1 до 3 ден

За успешното адаптиране на Вашето дете е необходимо да спазвате няколко прости, но много важни правила:

1. Планирайте предварително: в периода на адаптацията не е желателно да се правят екскурзии или да се случват паралелно необичайни събития в живота на детето, като раждане на дете в семейството, смяна на жилище, развод и др. Ако Ви е възможно, предвидете около 2 седмици, в които да сте на разположение преди връщане на работа.

2. По време на престоя Ви в детската градина не се използват мобилни устройства. Желателно е телефонът Ви да бъде изключен (или със спрян звук), особено през първите 3 дни, когато посещавате заведението само за 1 час. Не се правят снимки и видеа.
3. Не четете вестник или книга, а бъдете в ролята на наблюдател как детето се чувства и социализира.
4. Не играйте с другите деца.
5. Не разговаряйте с другите родители.
6. Не карайте детето да се отдели от Вас или да играе с децата. Нека то следва вътрешните си импулси за изследване на средата. Можете заедно да се разходите и да разгледате помещението.
7. Ако през първите 3 дни от адаптацията, в рамките на единия час, в който сте в групата, Ви се наложи да напуснете помещението (например до тоалетна) вземете детето със себе си освен, ако то категорично не заяви, че иска да остане да играе с децата. В никакъв случай не се измъквайте незабелязано.
8. Разбираме, че ни поверявате най-ценното си, но моля, не давайте съвети на персонала!
9. Не говорим за поведението на детето в негово присъствие освен, ако не го включим в разговора.

Ден 4

Ситуация 1: Ако детето реагира спокойно, излизате от стаята, но оставате във фойето – зад стъклото на тоалетната, при гардеробчетата или пред вратата на групата. Засичате 30 мин от момента на излизане. Ако близките минути не Ви повикат и не се чуе силен плач (който познавате добре), можете спокойно да останете навън, но обезателно да се върнете след МАКСИМУМ 30 МИН.

Ситуация 2: Детето замрънка и/или се разплаче, уверете го отново, че след малко се връщате и излезте, както е описано в Ситуация 1. Ако персоналот успее да го успокои и разсее се връщате след 20 мин.

Ситуация 3: Детето започва да плаче силно и истерично, тръгва след Вас, вкопчава се. Това означава, че не е готово за раздяла. Върнете се или не излизайте. След 20-30 мин. може отново да кажете, че ще излезете за малко, но ако реакцията е същата е желателно да се отложат опитите за раздяла за следващата седмица.

Ситуация 4. Този вариант е рядко срещан, но доста обезпокоителен. За него ще следя аз – след напускане на родителя детето не плаче, но замръзва като в ступор, спира да играе и общува. Тогава родителят трябва да се върне веднага.“

Ден 5

Родителите на децата реализирали успешна раздяла в ден 4 са инструктирани да изпратят детето до гардеробчетата и му кажат: „Чао!“

☑ При положителна реакция родителят може да се върне след 2 часа или при обаждане от Ваша страна. Важно е в този ден да не се прекалява с времето, което детето прекарва самó, а също да се реагира своевременно, ако покаже признаци на безпокойство или изтощение.

☑ При отрицателна реакция – повтаря се ден 4.

СТЪПКА 5: СТАНДАРТНА АДАПТАЦИЯ

ПРЕПОРЪКИ КЪМ РОДИТЕЛИТЕ ПРЕДПОЧЕЛИ СТАНДАРТНА АДАПТАЦИЯ

1. Трябва да бъдете подготвени за реакциите на детето си, когато постъпи в детската градина и да ги посрещнете спокойно и твърдо. Необходимо е да сте му говорили предварително и да сте му обяснили промяната, която ще настъпи в живота му.
2. Необходимо е родителите да осъществяват самостоятелно или чрез специалист психологическа и практическа подготовка на детето за детска градина, свързана с индивидуалните му особености на развитие.
3. Добре е това да не става в последните дни, а поне няколко месеца преди постъпването в детската градина.
4. Изтъквайте позитивните страни на пребиваването му в детската градина, присъствието на много деца на неговата възраст и подчертавайте, че то ще прекарва там само част от деня, а останалото време ще бъде с Вас.
5. Оставете детето за няколко часа с друг близък човек или се възползвайте от услугите на детски центрове. Първоначално присъствайте на игрите и заниманията му, постепенно излизайте за половин-един час, докато то свикне с факта, че дори и да ви няма за известно време, бързо ще се върнете и никога няма да го изоставите.
6. Месеците преди тръгване на детска градина извършвайте редовни обиколки около тази, в която е прието детето Ви.
7. От време на време го водете до оградата да му покажете как си играят децата, да му разкажете с какво ще го занимават вътре. Колкото повече детайли му давате, толкова по-лесно ще се адаптира. Добре е да отидете с детето си следобед, за да види как родителите прибират дечицата си от градина.
8. Най-добрият начин да обясните на детето си новата среда е чрез ролеви игри – те могат чудесно да го подготвят за градина. Изиграйте театър с подходяща играчка / пластмасова – подходяща за дезинфекция /, с която ходи на детска градина, разкажете му за режима там – децата отиват, закусват, после играят, обядват, спят. Повтаряйте на детето, че на играчката ѝ харесва да ходи на детска градина.
9. Обяснете на детето, че ходенето на градина е също толкова важно, колкото мама и тате да ходят на работа. Живеейки в екип, детето получава нова социална роля и се гордее с това.
10. Важно е да имате доверие в учителите и медицинските сестри, които ще се грижат за детето. Те отговарят на необходимите изисквания и имат умения да се грижат за малки деца. Бъдете способни да се доверите и да предадете контрола върху детето си в ръцете на друг значим възрастен. Именно на доверието между хората се дължат топлите отношения./ задължително присъствайте на първата опознавателна родителско-учителска среща началото на м. Септември /
11. Ако родителят се безпокои повече от детето, това ще повлияе негативно върху него. Понякога се налага учителите и медицинските сестри да успокояват повече родителите, отколкото децата. Необходимо е спокойствие и позитивизъм от страна на родителите.
12. Спокойният родител води до себе си спокойно дете. Желателно е сутрин то да бъде водено от родителя, който е готов да се раздели с него нежно, спокойно, но твърдо и бързо.
13. Колкото по-плах и нерешителен е родителят, толкова по-тревожно ще бъде детето. Не трябва да се тревожите, когато детето плаче. Плачът подпомага нервната система да не се превъзбужда.

14. Детето има нужда от твърди граници и правила, за да се адаптира бързо. По този начин то се чувства сигурно и спокойно.

15. Преди постъпването си в детската градина, детето трябва да има изградена самостоятелност, а също и определена самодисциплина, за да свикне бързо и безпроблемно с установения ред и дневен режим в детското заведение.

16. Необходимо е синхронизиране на правилата в детската градина с тези в къщи относно самообслужване, поддръждане на играчките, хранене на маса, поддържане на ред и др. /организацията на дневен режим се обсъжда на първата опознавателна родителска среща/

17. За детето е важно да вижда как всеки си поддържа собствените вещи и че има еднакви последствия за всички, ако не се спазват правилата, както в къщи, така и в детската градина.

18. Не отблъсквайте детето, когато се занимавате с домакински задължения. Въвлечете го в тях. С времето то ще придобие практически умения за прибиране и почистване, нищо че в момента прави повече грешки и Ви създава повече работа.

19. Не пропускайте да похвалите детето си за добре свършената работа и добри постъпки.

20. Бъдете приятел за детето, помагайте му да премине трънливите пътеки на живота. 21. Общувайте непрекъснато! Опитвайте разговорите Ви в никакъв случай да не са нравоучителни, а приятни приятелски диалози.

22. Ако сте му обещали нещо, задължително го изпълнете! Така ще го научите на отговорност и да държи на думите си. Ако не изпълните обещанието си, следващия път методът Ви няма да работи. /не обещавайте да го вземете на обяд или в друго време извън дневния режим, ако нямате възможност да спазите обещанието /

23. Уважавайте желанията му и неговите интереси. Отнасяйте се с него като личност.

24. Нека през първите дни от постъпването на детето в детската градина или ясла, то да взема със себе си любима играчка или друга вещ от дома, с която се чувства свързано със семейството и чието присъствие го успокоява./ предвид спецификата на работа в детската градина и спазване на заповеди на здравеопазване внесените от вън играчки трябва да подлежат на дезинфекция, която ще се извършва ежедневно от помощник възпитателите в детските групи /

25. Добре е да си създадете модел на раздяла - въздушна целувка, съпроводена с думите „до скоро“, гушкане и целуване, махане с ръка, съпроводено с пожелания и др. Ритуалът ще направи родителя по-уверен и тази увереност ще се предава и на детето.

26. Разкажете на детето как минава целия ден и кога ще дойдете да го вземете.

27. Създайте родителска група за подкрепа между майките, готови да споделят. Когато те обменят помежду си какво от това, което правят, помага на детето им, всяка майка ще научи повече работещи стратегии. Включете се и в групите за взаимопомощ администрирани от учителите или педагога и мед. сестри в детска ясла.

28. Когато го вземете в къщи, внимателно го разпитайте как е било в градината, старайки се да вникнете в неговите проблеми. За Вас може да изглеждат незначителни, но за него са важни. Нека Ви разкаже своите страхове и тревоги. Детето трябва да усеща непрекъснато, че вие се грижите за него, макар и да не сте там.

29. Използвайте всяка възможност да разговаряте с учителите. Питайте ги не само как е минал денят на детето, но споделете и какво сте правили у дома. Колкото повече неща знаят учителките за детето, толкова по-адекватно ще се грижат за него.

30. Посещавайте родителските срещи. Срещите се правят, за да си поговорите с учителките, медицинските сестри и с другите родители и да вземате общи решения. Колкото по-открити и

ясни са взаимоотношенията между вас, толкова по-спокойни ще са децата. Включвайте се, колкото Ви е възможно в живота на групата и мероприятията на детската градина.

31. Напълно неудачни за използване от възрастните са:

- упреците към детето, поради незавършен процес на адаптиране;
- наказанията и насилието върху детето, което тъгува, плаче или е агресивно, поради незавършен процес на адаптиране;
- лъжата на възрастните при раздяла. Например „Влез вътре, аз отивам до ... и ще се върна“ и др.

32. Доверието между възрастните, които се грижат за детето, е здрава основа за неговото възпитание. То се гради крачка по крачка. Не се колебайте да ги направите.